

ДОКЛАД

НА

ИЗПЪЛНИТЕЛНА АГЕНЦИЯ ПО ОКОЛНА СРЕДА

**СЪГЛАСНО ЧЛ.29 ОТ НАРЕДБА ЗА ИЗЛЕЗЛИТЕ ОТ УПОТРЕБА
МОТОРНИ ПРЕВОЗНИ СРЕДСТВА**

ноември 2019

СЪДЪРЖАНИЕ

I. УВОД	3
II. ОСНОВЕН ПРЕГЛЕД	4
III. СЪСТОЯНИЕ НА АВТОПАРКА	5
IV. ПРЕДПРИЕТИ МЕРКИ ОТ ОРГАНИЗАЦИИТЕ ПО ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ И ИНДИВИДУАЛНО ИЗПЪЛНЯВАЩИ ЗАДЪЛЖЕНИЯТА СИ ПО НАРЕДБАТА ЛИЦА	7
V. КОЛИЧЕСТВЕНИ ДАННИ ВЪВ ВРЪЗКА С ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ ПО НАРЕДБАТА	9
V.1. Утвърдени програми	9
V.2. Пуснати на пазара МПС	10
V.3. Събрани ИУМПС от центрове за разкомплектоване и площадки за събиране и съхраняване	10
V.4. Оползотворени и обезвредени отпадъци от МПС	10
V.5. Изпълнение на целите по повторна употреба и рециклиране и повторна употреба и оползотворяване на отпадъци от ИУМПС	11
VI. ЗАКЛЮЧЕНИЕ	12

I. УВОД

Докладът се изготвя от Изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС) съгласно чл. 29 от Наредба за излезлите от употреба моторни превозни средства (Наредбата). Наредбата е издадена на основание чл.13, ал.1 от Закона за управление на отпадъците (ЗУО) и осигурява транспонирането в българското законодателство на изискванията на Директива 2000/53/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 18 септември 2000 година относно излезлите от употреба превозни средства.

С Наредбата се определят изискванията за събирането, транспортирането и третирането на излезлите от употреба моторни превозни средства (ИУМПС) и изискванията към пусканите на пазара моторни превозни средства (МПС), материали и компоненти за тях. Тези изисквания се определят с цел:

- 1) предотвратяване образуването на отпадъци от МПС;
- 2) постигане на определените в Наредбата нива за повторна употреба и рециклиране, повторна употреба и оползотворяване на ИУМПС, както и за ограничаване на обезвреждането им;
- 3) предприемане на мерки от лицата, участващи в проектирането, производството, разпространението и потреблението на МПС, както и от лицата, които извършват дейности с ИУМПС, за ограничаване вредното въздействие на МПС през целия им жизнен цикъл върху човешкото здраве и околната среда;
- 4) случаите и условията за носене на отговорност от първоначалния причинител на ИУМПС по цялата верига от неговото събиране до третирането му, както и за споделяне и прехвърляне на отговорността между лицата, участващи във веригата за събиране и третиране;
- 5) мерките, които определят носенето на разширена отговорност от производителите, в т.ч. лицата, които пускат на пазара МПС.

Настоящият доклад се изготвя въз основа на събраните данни за:

- пуснатите на пазара МПС;
- събраните ИУМПС от центрове за разкомплектоване и от площадки за събиране и съхраняване;
- количествата повторно използвани, рециклирани и оползотворени отпадъци от ИУМПС.

За целите на доклада е прието, че пуснатите на пазара МПС са всички МПС с първа регистрация в Р България, съгласно данните от Главна Дирекция "Национална Полиция" (ГД „НП“), Министерство на Вътрешните работи за 2018 г.

При определяне постигнатите нива на повторно използване и оползотворяване, и повторно използване и рециклиране за 2018 г., в настоящия доклад са използвани данните от годишните отчети, предоставени в Изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС) от операторите на центрове за разкомплектоване и площадки за събиране и съхранение на ИУМПС, както и информация от представените пред министъра на околната среда и водите доклади, изготвени от организациите по оползотворяване на отпадъци от МПС и индивидуално изпълняващи задълженията си лица по Наредбата.

II. ОСНОВЕН ПРЕГЛЕД

През 2018 г. Наредбата е изменена с бр.60 на Държавен вестник. Лицата, пускатели на пазара МПС, могат да изпълняват задълженията си за постигане на съответните цели чрез колективна система, представлявани от Организации по оползотворяване (ООп) или индивидуално. Тези от лицата, които не са избрали нито един от двата варианта, заплащат съответната регламентирана продуктова такса по сметка на Предприятие за управление дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС).

Организациите по оползотворяване (ООп) имат задача да организират целия процес от събирането до предаването на ИУМПС в центрове за разкомплектоване или на площадки за събиране и съхраняване, като са отговорни за изпълнение на целите по Наредбата за всеки един от своите членове.

През 2018 г. на територията на Република България са притежавали разрешение, четири организации за оползотворяване на отпадъци от МПС:

- “БЪЛГАРСКА РЕЦИКЛИРАЩА КОМПАНИЯ” АД;
- “АУТОРЕК” АД
- “БЪЛГАРСКА ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА АВТОМОБИЛИ“ АД
- “ЕКО МОБИЛЕ” АД

На “ЕУРАТЕК“ ООД, с решение № ИНД – ИУМПС – 01 – 00/07.05.2013 г. на министъра на околната среда и водите, е разрешено индивидуално изпълнение на задълженията.

Лицата, изпълняващи задълженията си по Наредбата индивидуално, осигуряват за своя сметка постигането на целите за повторно използване, оползотворяване и рециклиране. В тази връзка те изготвят проект на програма по чл. 53 от ЗУО.

Основната задача на ПУДООС се състои във финансиране на екологични проекти и дейности за изпълнение на национални и общински стратегии и програми в областта на околната среда, като приходите се формират от такси, целево предоставени средства от държавния бюджет за екологични програми, дарения, постъпления от лихви и депозити, глоби и имуществени санкции за административни нарушения по Закон за опазване на околната среда (ЗОС) и други постъпления, определени с нормативен акт. Постъпилите средства в ПУДООС през 2018 г. от продуктови такси по чл.59, ал.1 от ЗУО за пускане на пазара на Р България на моторни превозни средства, електрическо и електронно оборудване, масла, батерии и акумулатори, пневматични гуми и опаковки е представена на фиг.1.

Фиг.1 Събрани средства от продуктови такси по чл.59, ал.1 от ЗУО в ПУДООС през 2018 г., проценти

Източник: ПУДООС

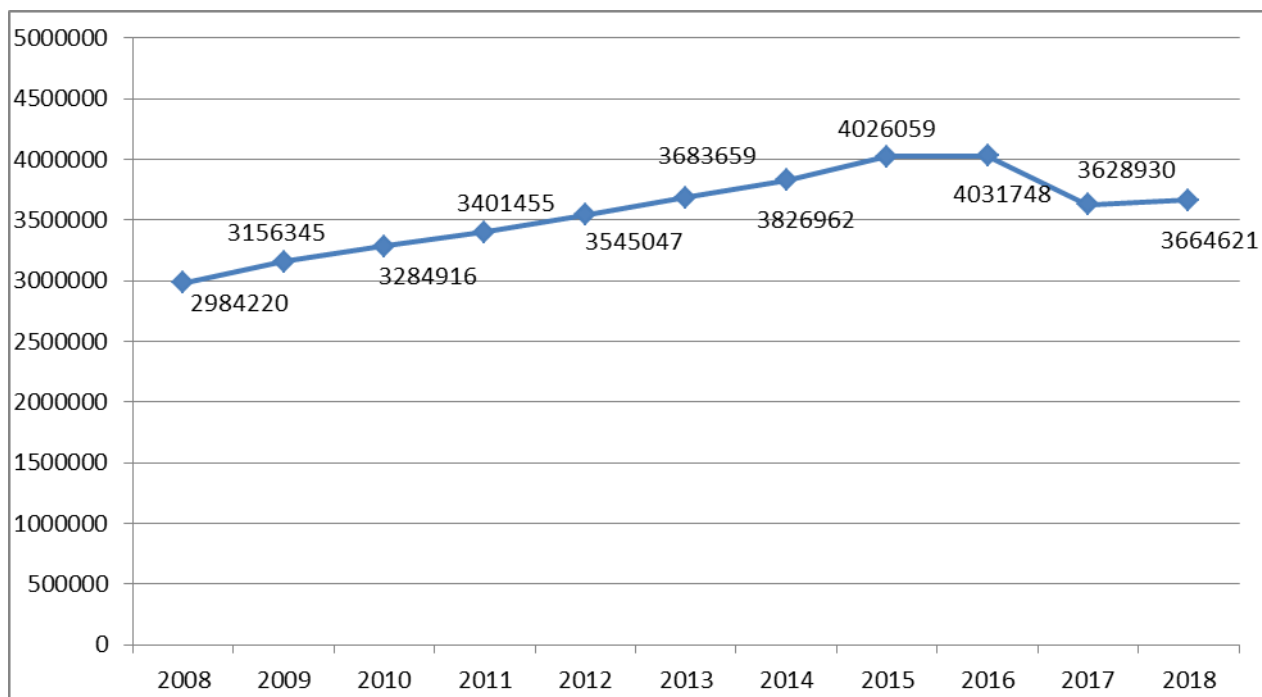
През 2018 г. лицата, пускачи на пазара МПС трябва да предприемат мерки за постигане на 95% повторно използване и оползотворяване и 85% за повторно използване и рециклиране на отпадъци от МПС.

Съгласно информацията, предоставена от Гаранционния фонд, за 2018 г. е изплатена пълна сума за 61 броя МПС от категориите по чл.149, ал.1 от Закона за движение по пътищата.

III. СЪСТОЯНИЕ НА АВТОПАРКА

В Република България пуснатите на пазара МПС са главно внесени от страни извън Европейския съюз (ЕС) или от друга страна членка на ЕС като на територията на Р България през януари 2012 г. започва серийното производство на автомобили с китайска марка (Great Wall) с годишен капацитет до 50000 автомобила. На фиг.2 е представен общият брой на всички регистрирани пътни превозни средства в държавния регистър на превозните средства в страната през съответната година.

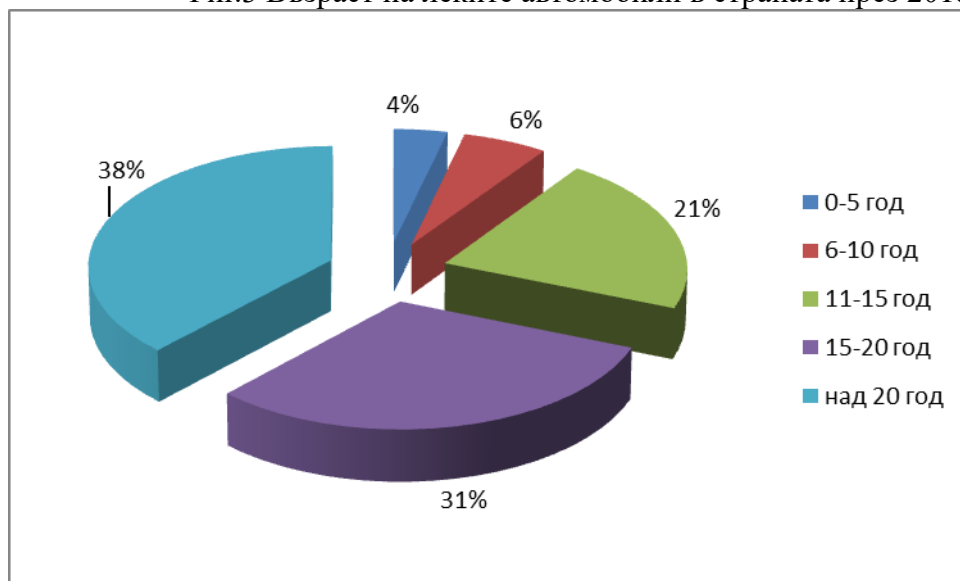
Фиг.2 Общ брой пътни превозни средства в Р. България по години, брой

Източник: МВР Главна Дирекция „ОП”¹

Картината, илюстрираща възрастовата структура на леките автомобили в страната в сравнение с предходните години, остава същата. Основният дял е представен от автомобили, които са на възраст над 20 години (1 053 173 бр.), като 69 % (1 912 209 бр.) от всички леки автомобили са на възраст над 15 г. От графиката става ясно, че най-малък е дялът на новите леки автомобили, тези до 5 години – едва 103 995 броя, а на автомобилите между 6 и 10 години – 6%. На фиг. 3 е представено разпределението на леките автомобили по възраст на територията на Р България през 2018 година.

Фиг.3 Възраст на леките автомобили в страната през 2018 г, %

Източник: МВР Главна Дирекция „ОП”

¹ Предоставените данни от МВР Главна Дирекция „ОП” за брой регистрирани автомобили представляват брой пътни превозни средства съгласно Закона за движение по пътищата.

IV. ПРЕДПРИЕТИ МЕРКИ ОТ ОРГАНИЗАЦИИТЕ ПО ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ И ИНДИВИДУАЛНО ИЗПЪЛНЯВАЩИ ЗАДЪЛЖЕНИЯТА СИ ПО НАРЕДБАТА ЛИЦА

Ежегодно до 31 март ООп и лицата, които изпълняват задълженията си индивидуално, предоставят на изпълнителния директор на ИАОС програма за предходната календарна година за предприетите от тях мерки съгласно Наредбата. Обобщение на получените данни са използвани за изготвянето на тази част от доклада.

Финансов разчет

Приходната част на бюджета на организациите се формира от лицензионните възнаграждения, събирани от членовете им. За извършване дейностите с отпадъци организациите са сключвали договори с лица, притежаващи документ по чл.35 от ЗУО за извършване на дейности с ИУМПС. Разходите за реконструкция и дооборудване на съществуващите площадки за събиране и центрове за разкомплектоване на ИУМПС, са за сметка на организациите, но първоначалните инвестиции се поемат от операторите като размера на възнаграждението и срока на договорите им с организациите гарантират възвращаемост на инвестицията.

Сключване на договори с общини

Организациите предлагат договори за сътрудничество с общините за събиране на изоставените автомобили, при ясно регламентирани условия, срокове и задължения.

Редица ООп са изградили мрежи за набиране на членове и са проведени срещи с общините, относно екологосъобразното управление на отпадъците от ИУМПС сред населението и са проведени кампании за събиране на местно ниво на отпадъци от ИУМПС. Сключени са договори между ООп и общините.

Мерки за привличане на лицата, които пускат на пазара МПС в организациите

Разработване на информационна медийна кампания за привличане на лица, пускащи на пазара МПС, чрез следните инструменти:

- Печатна реклама, рекламна кампания в интернет;
- Външна реклама-билбордове;
- Рекламни стикери, пана, листовки, сувенири.

В предлаганите от организациите договори на лицата, които пускат на пазара МПС се гарантира:

- изпълнение на регламентираните в наредбата задължения;
- дългосрочно и устойчиво решение за изпълнение на задълженията;
- предлагане на диференцирана тарифа за възнагражденията, които ще се заплащат от членовете ѝ, съобразно възрастта на МПС, съдържащите се в него опасни компоненти и други;
- възможност за контрол върху начина на изпълнение на задълженията.

За разясняване на предимствата от членството в организацията са проведени срещи с обединения на вносителите на МПС, браншови организации и отделни фирми.

Мерки за събиране на ИУМПС от собствениците им и за приемането им на площадки за събиране и временно съхраняване и в центровете за разкомплектоване

Създадените системи за събиране на ИУМПС, целят:

- прекратяване на практиката за извличане от старите автомобили само на металите и нерегламентирано освобождаване от другите материали;

- събирането и временното съхраняване на ИУМПС при спазване на нормативните изисквания в съоръжения, за които е издадено разрешение от компетентните органи;
- приемането на ИУМПС на площадки за временно съхранение и съоръжения за разкомплектоване без заплащане от последния собственик;
- издаване на удостоверение за разкомплектоване по чл. 19 на Наредбата.

За изпълнението на тези мерки се предлага безплатно извозване на ИУМПС от местонахождението му; за отделените от разкомплектованото ИУМПС вещества, материали и компоненти се търси реализация на пазара като части втора употреба, продават се като вторични суровини, а за тези, които не подлежат на оползотворяване се осигурява екологосъобразното им обезвреждане; заплащат се възнаграждения на собствениците за предаване на ИУМПС.

Мерки при временно прекъсване на събирането или намаляване количеството на събраните ИУМПС и тяхното последващо оползотворяване, рециклиране и повторна употреба

Организациите са декларирали, че през отчетния период не е установено временно прекъсване на дейностите по събиране и разкомплектоване на ИУМПС. Част от организациите са предприели следните мерки:

- при сключване на договори с преработващи предприятия се взема предвид производствения капацитет и планираните инвестиции за ново оборудване;
- залагане на резервен % на повторно използване, оползотворяване, и рециклиране на събраните ИУМПС;
- при затруднения в третирането на събраните ИУМПС в страната, да се търси възможност за техния износ;
- създадена е система, осигуряваща надеждна информация във всеки един момент, за броя на събраните и оползотворените МПС.

Мерки за информиране притежателите на ИУМПС относно предаването им в центрове за разкомплектоване или на площадки за временно съхранение

Запознаване на гражданите в местата за регистрация на МПС, с цел повишаване на общественото съзнание по управление на отпадъците от ИУМПС и поставяне на табели, раздаване на стикери, постери и брошури с информацията относно местата за предаване на ИУМПС.

Масирани кампании, разяснителни дейности сред населението проведени в средствата за масова информация, различни рекламно-информационни материали, реклами и публикации в интернет, наемане на билбордове и др.

Мерки за компенсиране на негативни влияния върху пазарната цена на рециклираните материали

С цел предотвратяване евентуални негативни влияния върху пазарната цена на рециклируемите материали организациите са предприели следните мерки:

- следене на тенденциите в промяната на цените;
- търсене на най-добрите пазарни решения за реализация на всички суровини, както в страната, така и извън нея;
- буферно складиране на отпадъци от ИУМПС;
- сключване на договори с преработвателни предприятия от различните сфери на промишлеността, като предварително се проучва възможността им за приемане на отпадъци за третиране през различните сезони, капацитетът им и вероятността от запълването му.

Мерки за разкомплектоване на ИУМПС и за осигуряване изпълнението на задълженията по чл.8, ал.2 от Наредбата

За гарантиране високо ниво на защита на околната среда и постигане на заложените цели, както и с цел икономическа ефективност, организацията поставят следните изисквания към лицата, извършващи разкомплектоването:

- привеждане на площадката в съответствие с нормативните изисквания;
- отстраняване на опасните компоненти, материали и вещества съдържащи се в ИУМПС;
- увеличаване дела на годните за повторна употреба компоненти и материали;
- отстраняване на все по-голямо количество материали, чиито качества могат да се влошат след шредиране;
- съхраняването на отделените компоненти, материали и вещества, съгласно нормативните изисквания;
- с цел оптимизиране на транспортните разходи, на по-отдалечените от шредерните инсталации площадки се извършва и пресоване на купетата, на които предварително са отделени опасните вещества и по-специално флуидите.

Мерки за намаляване съдържанието на опасни вещества, вложени в МПС при производството им и за улесняване на предварителното третиране и оползотворяването

На членовете на организацията, при поискване, се оказва методическа помощ за прилагане на схеми за екомаркировка и проектиране на продуктите по екологосъобразен начин. В договорите между организацията и лицата, които пускат на пазара е заложено изискване за прилагане на забраната за пускане на пазара на МПС, съдържащи опасни вещества над определените в Наредбата концентрации. В съответствие с изискванията на Наредбата производителите на МПС и производителите на материали и компоненти за МПС са длъжни да предприемат мерки за улесняване на предварителното третиране и оползотворяване, особено повторното използване и рециклирането на ИУМПС и на материалите и компонентите от него. С цел насърчване спазването на тези изисквания е предоставена възможност размера на вноските в организацията да бъдат намалени в случай, че лицата, които пускат на пазара МПС са предприели мерки за допълнително ограничаване съдържанието на опасни вещества в него или са предприели мерки улесняващи предварителното третиране и оползотворяването му.

V. КОЛИЧЕСТВЕНИ ДАННИ ВЪВ ВРЪЗКА С ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ ПО НАРЕДБАТА

V.1. Утвърдени програми

През 2018 г. 4 организации по оползотворяване на ИУМПС притежават разрешение издадено по реда на глава пета, раздел IV от ЗУО, за изпълнение на задълженията за събиране, повторно използване, оползотворяване и рециклиране на отпадъци от МПС на своите членове.

Съгласно Заповеди на Министъра на околната среда и водите, изпълнили целите по Наредбата са следните ООп:

- “БЪЛГАРСКА РЕЦИКЛИРАЩА КОМПАНИЯ“ АД;
- “АУТОРЕК” АД
- “БЪЛГАРСКА ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА АВТОМОБИЛИ“ АД
- “ЕКО МОБИЛЕ” АД

Съгласно Заповед № РД-418/31.05.2019г., фирмата изпълняваща задълженията си индивидуално – „Еуратек“ ООД, е изпълнила целите по Наредбата.

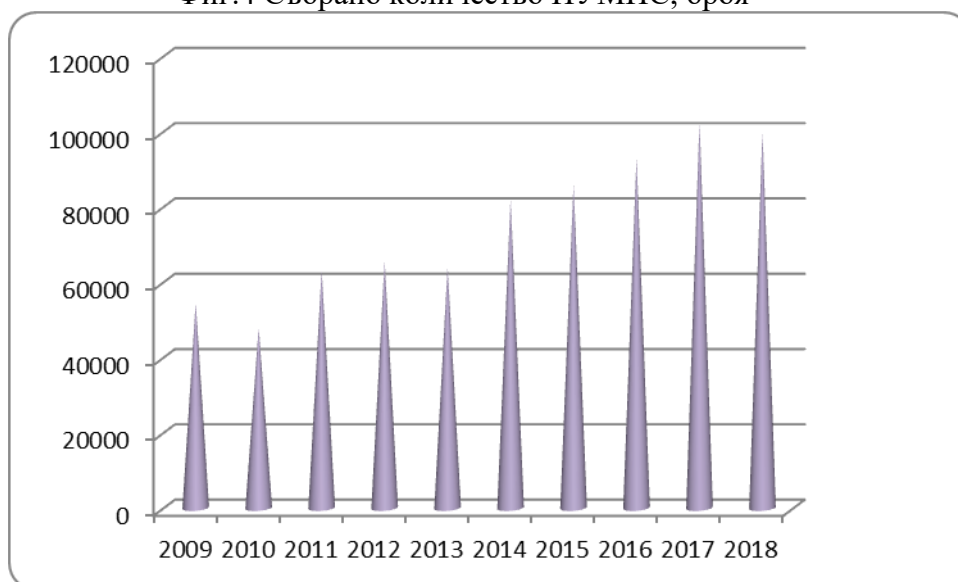
V.2. Пуснати на пазара МПС

Директорът на ГД "ОП" предоставя на изпълнителния директор на ИАОС информация за текущата година на регистрираните МПС от категориите от Закона за движението по пътищата с първа регистрация и МПС от Закона за движението по пътищата с прекратена регистрация съгласно чл. 18 от Наредба № I-45 от 2000 г. Данните за пуснати на пазара МПС се определят в зависимост от броя леки автомобили с първа регистрация. За 2018 г. 287 161 броя леки автомобили са регистрирани за първи път на територията на страната.

V.3. Събрани ИУМПС от центровете за разкомплектоване и площадките за събиране и съхраняване

През 2018 г. приетите ИУМПС от площадки за съхраняване и центрове за разкомплектоване са 99 835 броя. Сравнявайки данните с информацията от предходните години, се наблюдава увеличаване на количествата събрани ИУМПС, макар че количествата са по-малко в сравнение с миналата година (фиг.4).

Фиг.4 Събрано количество ИУМПС, броя

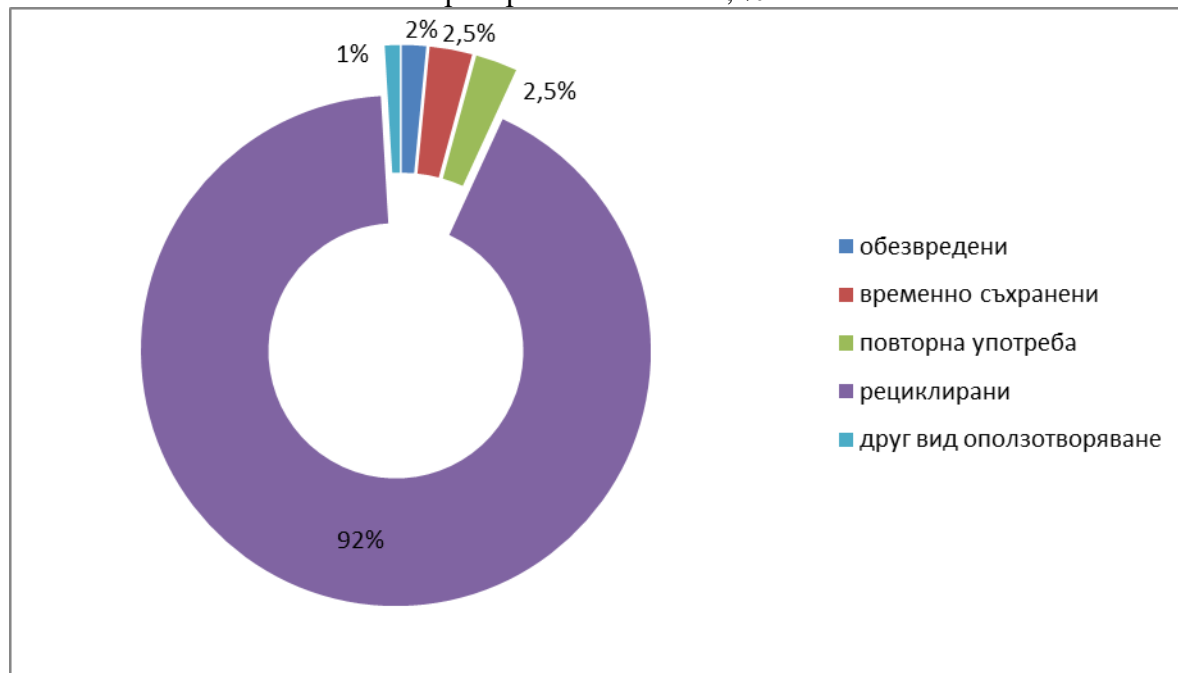
Източник: ИАОС

V.4. Оползотворени и обезвредени отпадъци от МПС

На национално ниво постигането на целите по Наредбата се определя въз основа на предоставените в ИАОС годишни отчети от операторите на центрове за разкомплектоване и площадки за събиране и временно съхранение на отпадъци от ИУМПС.

Процентното съотношение на временно съхранени, обезвредени и оползотворени (в това число рециклирани, повторно употребени и друг вид оползотворени) материали и компоненти от предварително третираните ИУМПС за 2018 г. на национално ниво е предоставено на фиг.5. Временно съхранени са 2,5% от получените материали и компоненти. 2% са обезвредени като основния метод за обезвреждане е депонирането и оползотворени са 95,5%. От оползотворените материали и компоненти 92% са рециклирани, 2,5% са повторно употребени и 1% са оползотворени чрез други методи за оползотворяване. Част от временно съхранените компоненти са предназначени за повторна употреба.

Фиг.5 Предназначение на материалите и компонентите получени от предварително третираните ИУМПС, %

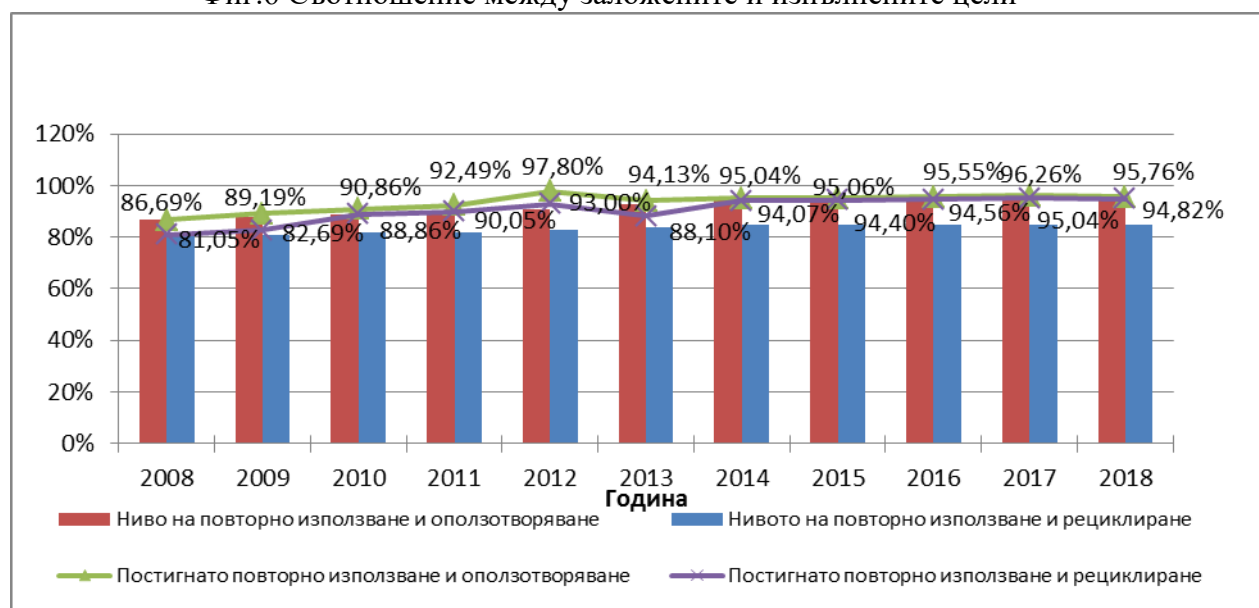

Източник: ИАОС

V.5. Изпълнение на целите по повторна употреба и рециклиране и повторна употреба и оползотворяване на отпадъци от ИУМПС

Както е видно от фиг.6 поставените цели на национално ниво са постигнати, като през 2018 г. са достигнати 95,76% повторно използване и оползотворяване и 94,82% повторно използване и рециклиране на материали от ИУМПС.

Фиг.6 Съотношение между заложените и изпълнените цели

Източник: ИАОС

VI. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

През 2018 г. на територията на страната е имало едно лице, изпълняващо задълженията си индивидуално и четири организации по оползотворяване на отпадъци от МПС. Всички те са постигнали регламентираните в Наредбата цели за повторно използване и оползотворяване и повторно използване и рециклиране на материали от ИУМПС.

Р България е постигнала заложените национални цели за повторно използване и оползотворяване и повторно използване и рециклиране на отпадъци от ИУМПС.